

Аннотація. В статті розглянуто міжнародний імідж України, сформований на базі опублікованих даних міжнародних рейтингових вимірювань. По думці автора, представлення образу держави міжнародне суспільство отримує через призму різних інформаційних ресурсів, найважливішими з яких є багатопрофільні міжнародні рейтинги, які дозволяють фіксувати динаміку та прогнозувати світові тенденції. У роботі використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу інформації. Результатом статті є сформований образ України, на базі міжнародних рейтингів, в очах світового суспільства з виділеними факторами, які потребують негайної трансформації.

Ключові слова: імідж країни, образ України, міжнародні рейтинги, інформаційні ресурси, світове суспільство.

Abstract. The article studies the international image of Ukraine, formed on the basis of published data of international ratings. According to the author, the international community forms the idea regarding the image of the state through various information resources, most important of which are multi-profile international ratings that record the dynamics and predict global trends. General scientific methods of analysis and synthesis of information were used while writing the paper. In conclusion, the author presents her vision of the image of Ukraine, based on international ratings. The author identifies the factors that require urgent transformation as they determine the image of Ukraine in the eyes of the international community.

Key words: country image, image of Ukraine, international ratings, information resources, global community.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Наш імідж. Як Україну сприймають у світі. URL : <https://nv.ua/ukr/opinion/nash-imidzh-jak-ukrajinu-sprijmajut-u-sviti-2459084.html>
2. Ukraine profile – Timeline. URL : <https://www.bbc.com/news/world-europe-18010123>
3. The KOF Index of Globalization. URL : <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
4. Failed States Index. URL : <https://fundforpeace.org/2018/04/24/fragile-states-index-2018-annual-report/>
5. Global Peace Index. URL : <http://visionofhumanity.org/indexes/global-peace-index/>
6. EIU Democracy Index. URL : <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>
7. The Index of Economic Freedom. URL : <https://www.heritage.org/index/>
8. Global Competitiveness Index. URL : <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/>
9. The Global Innovation Index. URL : <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report>
10. Doing Business Index. URL : <http://www.doingbusiness.org/en/rankings>
11. Human Development Index. URL : <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>
12. Happy Planet Index. URL : <http://happyplanetindex.org/>
13. The Legatum Prosperity Index. URL : <https://www.prosperity.com/>
14. The Travel and Tourism Competitiveness Index. URL : <http://www.oceanhealthindex.org/methodology/components/tourism-competitiveness-index-tci>
15. Brands Finance Nation Brands. URL : https://brandfinance.com/knowledge_centre/articles/nation-brands/

УДК 349.6

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Ю. О. Осипенко, Є. О. Липницька

Анотація. Статтю присвячено дослідженню питання електронних петицій як форми реалізації прав громадян на прийняття рішень у сфері довкілля. Проаналізовано законодавство щодо подання представниками громадян електронних петицій та механізму прийняття на їх основі рішень, що стосуються охорони довкілля. Робиться акцент на окремих проблемах реалізації прав громадян на участь у прийнятті відповідних рішень шляхом подання електронних петицій. На підставі дослідження сформульовано пропозиції щодо внесення змін до законодавства.

Ключові слова: електронна петиція, громадянськість, охорона довкілля, екологічні права.

Постановка проблеми. Громадянськість є одним із найважливіших національних ресурсів для розвитку і впровадження екологічного законодавства. Набуття чинності Законом «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» від 2 липня 2015 року [1] істотно розширило форми взаємодії

громадськості та органів публічної влади України щодо вирішення проблемних питань, у тому числі у сфері охорони навколишнього природного середовища. Попри доволі активне використання електронних петицій в Україні, даний інститут має низку недоліків, більшість з яких зумовлені незначним досвідом електронної взаємодії органів державної влади та суспільства, недостатньою обізнаністю громадян з наданою їм можливістю, відсутністю контролю з боку державних органів за реалізацією успішних петицій.

Аналіз публікацій та досліджень. Питанням реалізації права на звернення громадян присвячено багато уваги у вітчизняній науковій літературі. Зокрема, вказану тему досліджували такі вчені, як В. Ф. Нестерович [2], В. В. Коваленко [3], В. В. Решота [4] та ін. Проте питання саме електронних петицій є недостатньо дослідженим в юридичній науці, що зумовлено нещодавнім запровадженням указанного інституту. Крім того, потребують окремого дослідження питання реалізації права на участь громадськості у прийнятті екологічно значимих рішень саме через здійснення права на електронні петиції.

Метою статті є розробка пропозицій щодо застосування електронних петицій як однієї з форм реалізації прав громадськості на прийняття рішень у сфері охорони довкілля.

Виклад основного матеріалу. Електронні петиції існують у багатьох країнах світу. Більше 70 держав використовують цей інструмент взаємодії суспільства та влади. Головна мета такого документу – звернути увагу суспільства в цілому або влади на існуючу проблему у будь-якій сфері політики, економіки, громадського життя тощо.

Участь громадськості у формуванні екологічної політики держави, а також облік їх пропозицій при вдосконаленні природоохоронного законодавства проголошено одним з основних принципів національної екологічної політики згідно Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [5].

Стаття 40 Конституції України проголошує право кожного громадянина направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і водночас зобов'язує останні надати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [6].

Для реалізації цього положення прийнято Закон України «Про звернення громадян», який створив механізм реалізації конституційного права шляхом надання можливості громадянам звертатися із заявами, скаргами, пропозиціями до будь-якого суб'єкта влади [7].

Початок законодавчого становлення інституту електронних петицій було покладено Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції», а саме, Закон України «Про звернення громадян» був доповнений ст. 23-1 «Електронна петиція, порядок її подання і розгляду». Порядок розгляду електронних петицій, крім зазначеного Закону, врегульовано постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України» від 22.07.2016 р. № 457 [8], розпорядженням Голови Верховної Ради України «Про деякі питання організації роботи з реєстрації та супроводження електронних петицій, адресованих Верховній Раді України» від 28.10.2015 р. № 1494 [9], указом Президента України «Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президенту України» від 28.08.2015 р. № 523/2015 [10].

Правові підстави участі громадськості в прийнятті екологічно значимих рішень передбачені також на рівні міжнародних актів, в першу чергу, в Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25.06.1998 р. [11]. Конвенцією визначається, що в питаннях, які стосуються навколишнього середовища участь громадськості в процесі прийняття рішень підвищують якість рішень, які приймають, та процесу їх виконання, сприяють поліпшенню поінформованості громадськості щодо екологічних проблем, дають громадськості можливість висловлювати свою стурбованість, а державним органам – вести належний облік таких інтересів. Крім того, у цьому контексті відзначається важливість використання засобів електронних та інших засобів зв'язку, що з'являться в майбутньому.

В Україні на розвиток положень Орхуської конвенції був прийнятий наказ Мінприроди України від 18.12.2003 р. № 168, яким затверджено Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля [12]. Серед форм участі громадськості в прийнятті рішень з питань, що справляють чи можуть справити негативний вплив на стан довкілля, п. 1.5.6 наказу називає підготовку звернень до органів виконавчої влади з актуальних екологічних проблем з пропозиціями та рекомендаціями щодо їх вирішення в порядку, встановленому Законом «Про звернення громадян». Хоча в наказі йдеться про звернення виключно до органів виконавчої влади, відповідно до ст. 1 Закону України «Про звернення громадян» від громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення. Таким чином, викладене вище дає підстави розглядати звернення громадян з точки зору участі громадськості в прийнятті екологічно значимих рішень.

Наразі громадяни можуть подати електронні петиції на офіційних веб-сайтах: Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та органів місцевого самоврядування, а також – через онлайн-платформи: «Єдина система місцевих петицій» (152 громади), Розумне місто (101 громада), веб-сайти об'єднаних громад України (247 громад), Мій Голос (до будь-якого органу влади чи ОМС).

За статистикою, наданою аналітичною групою «Комунікація Змін» за серпень 2016 року перше місце серед головних тем електронних петицій займає тема охорони здоров'я та екології [13]. Згідно з показниками за червень-серпень 2016 року, кількість електронних петицій з теми охорони здоров'я та екології до Президента України складала 40, до Верховної Ради України – 65, до Кабінету Міністрів – 27 [14].

Щодо впливу електронних петицій на прийняття рішень та вчинення дій органами державної влади, то загалом їх результативність поки що є порівняно низькою. За статистикою, наданою аналітичною групою «Комунікація Змін» за серпень 2016 року лише 40 петицій до Президента України набрали 25 000 підписів та отримали офіційну відповідь. Проте це не означає, що всі ці петиції досягли своєї мети [15].

Важливою проблемою, що має місце під час розгляду електронних петицій, є сам характер відповіді, що надається органами державної влади та місцевого самоврядування. Прикладом може слугувати петиція № 41/001805-18еп, адресована Кабінету Міністрів України щодо обмеження імпорту, виробництва та обігу тонких поліетиленових пакетів в Україні, ініціатором якої виступила громадська організація «РеСінк» [16]. Вказана петиція з'явилась 3 квітня 2018 року та за три місяці з дня оприлюднення її підтримали більше 25 000 громадян. У відповіді на вказану петицію зазначено: «Вирішення питань, порушених в електронній петиції, повинно мати комплексний підхід та передбачати введення необхідних передумов до вибору альтернативного матеріалу пакетів, заходів стосовно раціоналізації їх збирання, утилізації без шкоди довкіллю, популяризації паперових та полотняних пакетів». Відповідь є надто абстрактною, не містить конкретного вирішення даної ситуації. Таким чином, якщо петиція зібрала потрібну кількість підписів – це ще не є гарантією її результативності.

Низька ефективність електронних петицій обумовлена й тим, що часто позитивна відповідь органів влади на звернення не супроводжується реальними діями, в той час як механізми контролю за реалізацією петицій відсутні. Натомість ефективну роботу щодо розгляду електронних петицій та прийняття відповідних рішень на їх основі демонструє міська влада м. Києва, а саме, рішенням Київської міської ради від 9 лютого 2017 року № 817/1821 «Про внесення змін до рішення Київської міської ради від 08.10.2015 № 103/2006 «Про затвердження Положення про порядок подання та розгляду електронних петицій» було удосконалено механізм розгляду електронних петицій [17]. Цим Рішенням передбачається, що раз на місяць заступник міського голови – секретар Київської міської ради буде проводити нараду щодо стану розгляду Київською міською радою електронних

петицій, на яку запрошуються відповідальні посадові особи за опрацювання порушених в електронній петиції питань, інші посадові особи виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), автори електронних петицій, представники громадськості, журналісти та інші особи.

На сайті Київської міської ради з самого початку публікувалася не лише відповідь на петицію, а й вся хронологія розгляду порушеного у ній питання. Наприклад, петиція № 2079 про заборону вирубки лісів, парків, знищення скверів та протидію зменшенню зелених зон в м. Києві, яка збрала 10382 підписи, автором якої є Баранова Галина Іванівна [18]. Відкриваючи зазначену петицію на сайті сервісу електронних петицій Київської міської ради можна побачити план заходів щодо реалізації цієї петиції, які доручення були дані, які рішення прийняті тощо. Крім того, у столиці також публікують регулярні звіти про виконання підтриманих петицій, а віднедавна за кожною підтриманою петицією закріплюється відповідальна особа, розробляється план заходів з її реалізації, забезпечується постійна звітність. Власне, цей позитивний досвід може бути корисним для багатьох інших міст України.

Висновки. Таким чином, електронні петиції є одним з ефективних та перспективних форм реалізації прав громадськості у прийнятті рішень, які стосуються охорони довкілля, екологічної безпеки кожного громадянина. Відповідний інструмент має досить велике значення для вирішення екологічних проблем країни або відповідного регіону, адже привертає увагу до важливих питань, забезпечує ефективність державного управління, своєчасність ухвалення управлінських рішень, взаємодію органів публічної адміністрації і громадян.

У зв'язку з наявністю вищевказаних проблем, пов'язаних з характером відповіді на електронну петицію, що надається органами державної влади, місцевого самоврядування, а також відсутністю механізмів контролю за реалізацією петицій пропонується передбачити у Законі України «Про звернення громадян» вимоги щодо відповіді на електронну петицію, при цьому обов'язково має бути зазначено:

посадову особу чи структурний підрозділ чи орган державної влади, на який буде покладено обов'язок задовольнити вимоги, що викладені в петиції;

кінцевий термін виконання вимоги, що міститься в петиції;

конкретний план дій (із зазначенням переліку нормативно-правових чи індивідуальних актів, які потрібно буде прийняти) з вказівкою, який орган чи посадова особа, коли і що саме зобов'язана здійснити з метою задоволення петиції;

механізми контролю за реалізацією петиції.

Врахування викладених вище пропозицій буде сприяти покращенню функціонування інституту електронних петицій та підвищення його ефективності.

Аннотація. Стаття посвячена дослідженню питання електронних петицій як форми реалізації прав громадськості на прийняття рішень в області оточуючої природної середовища. Проаналізовано законодавство, регулююче подачу електронних петицій представниками громадськості, а також механізм прийняття на їх основі рішень, стосуючих охорони оточуючої природної середовища. Акцентується увага на окремих проблемах реалізації прав громадян на участь в прийнятті відповідних рішень шляхом подачі електронних петицій. На основі дослідження сформульовані пропозиції по внесенню змін в законодавство.

Ключевые слова: електронная петиция, общественность, охрана окружающей природной среды, экологические права.

Abstract. The article is devoted to the research of the issue of electronic petitions as a form of realization of the rights of the public to decision-making in the field of the environment. The legislation on the submission of electronic petitions by public representatives and the mechanism for making decisions on the environment based on them is analyzed. The emphasis is on individual problems of realization of citizens' rights to participate in making appropriate decisions by submitting electronic petitions. Based on the study, proposals are made to amend the legislation.

Key words: electronic petition, public, environmental protection, environmental rights.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції: Закон України від 02.07.2015 р. Законодавство України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/577-19>.

2. Нестерович В. Ф. Петиційна форма впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів у США. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 3. С. 96–102.

3. Коваленко В. В. Робота зі зверненнями громадян, які надходять до юридичної служби органів місцевого самоврядування: питання сьогодення. Європейські перспективи. 2013. № 3. С. 74–78.
4. Решота В. В. Електронна петиція як новий інструмент звернення громадян до органів публічної адміністрації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2015. Вип. 15(1). С. 91–94.
5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон від 21 грудня 2010 року № 2818-VI. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.
6. Конституція України: Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Законодавство України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.
8. Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 року № 457. Законодавство України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249212541>.
9. Про деякі питання організації роботи з реєстрації та супроводження електронних петицій, адресованих Верховній Раді України: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 28 жовтня 2015 року № 1494. Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1494/15-пр>.
10. Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президенту України: Указ Президента України від 28 серпня 2015 року № 523/2015 . Урядовий кур'єр. 2015. 01 вересня. № 159.
11. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція). Міжнародне право. 2012. № 2. С. 112–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mipr_2012_2_10.
12. Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.12.2003 № 168. Офіційний вісник України. 2004. № 6. Ст. 357.
13. Комунікація змін. Народний порядок денний. Літо 2016. URL: <https://i.pinimg.com/originals/50/10/ef/5010ef1494476ec9cd2f4cd1d9e9630f.png>
14. Комунікація змін. Народний порядок денний. Літо 2016. URL : <https://www.facebook.com/ukrchanges/posts/824192527718383>.
15. Комунікація змін. Народний порядок денний. Літо 2016. URL : <https://i.pinimg.com/originals/50/10/ef/5010ef1494476ec9cd2f4cd1d9e9630f.png>.
16. Щодо обмеження імпорту, виробництва та обігу тонких поліетиленових пакетів в Україні: Петиція №41/001805-18еп. Офіційний сайт електронних петицій Кабінету Міністрів України. URL : <https://petition.kmu.gov.ua/m/Petition/View/1805>.
17. Про внесення змін до рішення Київської міської ради від 08.10.2015 № 103/2006 «Про затвердження Положення про порядок подання та розгляду електронних петицій»: Рішення Київської міської ради від 9 лютого 2017 року № 817/1821. Офіційний інтернет-сайт Київської міської ради. URL : http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/1_docki2.nsf/alldocWWW/4222E69157EC44FEC22580CD006DFFAA.
18. Назавжди заборонити законом: вирубку лісів, парків, знищення скверів та унеможливити зменшення зелених зон в м. Києві: Петиція № 2079. Сервіс електронних петицій Київської міської ради. URL : <https://petition.kyivcity.gov.ua/petition/?pid=2079>.

УДК 342.9

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Ю. Р. Тріпак, А. Є. Краковська

Анотація. У даній статті проаналізовано проблемні аспекти визначення віку адміністративної відповідальності неповнолітніх. Досліджено думки науковців щодо доцільності зниження віку з 16 років до 14. Також досліджено існуючі заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх та запропоновано можливі способи удосконалення системи цих заходів. Методологічною основою роботи є порівняльно-правовий метод та метод аналізу.

Ключові слова: неповнолітній, адміністративна відповідальність, адміністративна відповідальність неповнолітніх, вік, заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.

Вступ. Реалії сьогодення змушують замислитися над поведінкою такого суб'єкта права як неповнолітня особа. Суспільні процеси, що постійно перебувають в трансформації зумовлюють зміну їх поведінки. Так, держава є гуманною по відношенню до